

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 618/2017-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. októbra 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészároša (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED], obaja bytom [REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou Valko Marián & partners, s. r. o., Porubského 2, Bratislava, v mene ktorej koná advokát Mgr. Michal Volný, LL.M., vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s namietaným porušením čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 NcC 16/2017-267 z 13. júna 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. septembra 2017 doručená sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej len „sťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s namietaným porušením čl. 144 ústavy uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 NcC 16/2017-267 z 13. júna 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že krajský súd napadnutým uznesením rozhodol, že sudkyňa Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) JUDr. Jana Fígerová nie je vylúčená z prejednávania a rozhodnutia veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 4/2017. Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol:

„Neoddeliteľnou súčasťou práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je garancia toho, aby rozhodoval nezávislý, nezaujatý a nestranný sudca. Ústavné právo každého na nestranný a nezávislý súd podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, ktorý musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, že voči strane sporu bude postupovať nezaujato, neutrálne a objektívne posúdi všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci; nestranný súd poskytuje všetkým stranám sporu rovnaké príležitosti pre uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok. Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie nestranným súdom je v občianskom súdnom konaní garantované prostredníctvom inštitútu vylúčenia sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre jeho zaujatosť.

Súdna prax zaujala jednotný názor v tom, že nestrannosť je potrebné skúmať z aspektu dvoch hľadísk, a to jednak zo subjektívneho hľadiska založeného na osobnom presvedčení zákonného sudcu, a jednak z objektívneho hľadiska posúdením, či sú poskytnuté u zákonného sudcu dostatočné záruky pre vylúčenie akejkoľvek oprávnenej pochybnosti o nezaujatosti.

So zreteľom na uvedené treba konštatovať, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa ustanovenia § 49 C. s. p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Sudcu preto možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci len výnimočne

a zo skutočne závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia vec prejednať a rozhodnúť v súlade so zákonom, nezaujato a spravodlivo.

Zákonná úprava teda predpokladá, že u sudcu pôjde o taký vzťah osobného záujmu vo veci alebo k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom, ktorý i pri všetkej možnej snahe sudcu o objektivnosť rozhodovania, by ovplyvnil jeho postup vo veci i výsledok rozhodovania. Tento právne významný vzťah sudcu musí byť takej povahy a intenzity, že mu bude objektívne brániť vo veci nezávisle a nestranne rozhodnúť. Pomerom sudcu k veci treba rozumieť jeho konkrétny záujem na prejednávanej veci či na určitom výsledku rozhodnutia o veci, keď sám sudca je účastníkom právneho vzťahu, ktorý je predmetom konania alebo by bol výsledkom konania priamo dotknutý na svojich právach a oprávnených záujmoch. Vylúčený je aj sudca, ktorý získal o veci poznatky iným spôsobom než z dokazovania v konaní (ako svedok). Pomerom sudcu k stranám sporu či k ich zástupcom sa rozumie predovšetkým ich príbuzenský pomer alebo jemu podobný blízky pomer, osobný vzťah priateľský, či zjavne nepriateľský, ekonomický, či finančný a pod.

V prejednávanej veci Krajský súd v Bratislave ako súd nadriadený, z podania žalovaných 1/ a 2/, ani z obsahu súdneho spisu nezistil žiadne také kvalifikované skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé vzbudiť odôvodnené pochybnosti o nezaujatosti zákonnej sudkyne Okresného súdu Bratislava IV, JUDr. Jany Fígerovej pri prejednávaní a rozhodovaní veci vedenej na vyššie uvedenom súde pod sp. zn.: 11 C/4/2017 podľa § 49 C. s. p. Odvolací súd ďalej poukazuje na to, že samotná skutočnosť, že jedným zo spoločníkov a konateľov právneho zástupcu žalobcu je aj JUDr. Alexandra Kotrecová PhD., ktorá je v príbuzenskom vzťahu k predsedníčke vo veci konajúceho súdu nie je sama o sebe skutočnosťou spôsobilou byť základom pre vylúčenie vo veci konajúcej sudkyne, alebo všetkých sudcov daného súdu.

Z vyššie uvedeného možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

V nadväznosti na uvedené a v súlade s § 55 C. s. p., keďže neboli splnené podmienky na vylúčenie vo veci konajúcej sudkyne, odvolací súd neskúmal, či sú splnené predpoklady na vylúčenie ďalších sudcov Okresného súdu Bratislava IV. “

3. V úvode sťažnosti sťažovatelia ozrejmujú, že podstatou ich obáv je to, že existujú väzby na strane právneho zástupcu protistrany sťažovateľov a na strane predsedníčky okresného súdu. Tieto väzby môžu mať podľa ich názoru vplyv na nestrannosť konania na okresnom súde, a preto sú spôsobilé vzbudiť pochybnosť o dodržaní základných princípov a zásad vlastných tak civilnému konaniu, ako aj právnemu štátu in general.

3.1 Po zistení skutkových okolností konkrétnych väzieb v prebiehajúcom konaní pred okresným súdom sťažovatelia dospeli k záveru o potrebe vzniesť námietku zaujatosti, a to osobitne vo vzťahu k JUDr. Jane Fígerovej, ktorej bolo konanie na okresnom súde pridelené na rozhodnutie a ktorá je súčasne podpredsedníčkou, ako aj vo vzťahu k ostatným sudcom okresného súdu. Pochybnosti sťažovateľov o nezaujatosti sudkyne JUDr. Jany Fígerovej súvisia najmä s najbližším príbuzenským vzťahom medzi predsedníčkou okresného súdu JUDr. Danielou Kotrecovou (ďalej aj „predsedníčka okresného súdu“) a jej dcérou, advokátkou a konateľkou advokátskej kancelárie AKAK, s. r. o., do dnešného dňa zastupujúcej protistranu sťažovateľov v konaní na okresnom súde, doc. JUDr. Alexandrou Kotrecovou, PhD., LL.M., ktorá aj priamo podpisovala za protistranu žalobný návrh voči sťažovateľom a zastupovala protistranu aj v rámci mimosúdnej komunikácie so sťažovateľmi.

3.2 Z toho sťažovatelia odvodzujú, že spor je pridelený JUDr. Jane Fígerovej, ktorá je súčasne podpredsedníčkou okresného súdu, pričom predsedníčkou okresného súdu je JUDr. Daniela Kotrecová, matka právnej zástupkyne protistrany. V tejto súvislosti si dovoľujú poukázať aj na skutočnosti, ktorými sú jednak dĺžka trvania výkonu funkcie dotknutých sudkýň okresného súdu JUDr. Jany Fígerovej a JUDr. Daniely Kotrecovej, t. j. podľa sťažovateľov evidentná väzba spôsobená funkciami predseda – podpredseda, ale aj výberové konanie na funkciu predsedníčky okresného súdu, ktoré sa uskutočnilo v marci 2016. Vo vzťahu k výberovému konaniu, ktoré sa uskutočnilo 22. marca 2016, sťažovatelia dodávajú, že podľa zistení zo zápisnice z výberového konania bola vo výberovom konaní

z počtu dvoch kandidátok úspešná práve JUDr. Daniela Kotrecová, vtedajšia podpredsedníčka okresného súdu, pričom členkou výberovej komisie bola JUDr. Jana Fígerová, súčasná podpredsedníčka okresného súdu.

3.3 V nadväznosti na uvedené sťažovatelia poukazujú na podľa ich mienky nepresvedčivé odôvodnenie napadnutého uznesenia, ktoré len vágne odkazuje na preštudovanie spisu nadriadeným súdom. Obsahom tohto spisu je vo vzťahu k vznesenej námietke zaujatosti podľa nich nanajvýš vyjadrenie sudkyne JUDr. Jany Fígerovej deklarujúce jej nestrannosť a nezaujatosť voči právnej zástupkyňi protistrany v konaní na okresnom súde. Napadnuté uznesenie podľa presvedčenia sťažovateľov však nereaguje a nezohľadňuje skutkové osobitosti podanej námietky zaujatosti – najmä potenciálnych väzieb spôsobilých narušiť objektívnu nestrannosť sudcu v očiach sťažovateľov a verejnosti ako takej. Sťažovatelia si dovoľujú poukázať aj na možnú účelovosť voľby právneho zástupcu protistrany so späťosťou na predsedníčku súdu.

3.4 Podľa sťažovateľov krajský súd neposkytol v individualizovanej rovine žiadne argumentačné tvrdenia, ktoré by vychádzali z vyhodnotených podkladov a ktorými by odôvodnil svoj záver vyjadrený vo výrokovej časti napadnutého uznesenia. Vzhľadom na to, že odôvodnenie neposkytuje podľa názoru sťažovateľov odpovede na to, aké skutočnosti boli pre vydanie napadnutého uznesenia rozhodujúce pri rozhodovaní o namietanej zaujatosti JUDr. Jany Fígerovej, napadnuté uznesenie je podľa sťažovateľov v tejto časti nedostatočné a nepresvedčivé a v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou ústavného súdu.

4. Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd o ich sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Základné právo Sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj právo na nezávislosť sudcov a nezávislosť sudcovského rozhodovania podľa čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky bolo uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 5NcC/16/2017-267 zo dňa 13.06.2017 porušené.

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 5NcC/16/2017-267 zo dňa 13.06.2017 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť Sťažovateľom všetky trovy konania tak, ako budú vyčíslené, a to v lehote do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

V nadväznosti na uvedené sťažovateľa taktiež navrhuje rozhodnúť o dočasnom opatrení, ktorým by ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia, resp. do času rozhodnutia ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľov.

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

6. Ústavný súd v úvode vzhľadom na námietky sťažovateľov a obsah napadnutého uznesenia krajského súdu uvádza, že základné právo na prerokovanie a rozhodnutie vecí nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v Civilnom sporovom poriadku (ďalej aj „CSP“) garantované aj prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania a rozhodnutia pre zaujatosť (§ 49 a nasl. CSP).

6.1 Ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Túto ochranu poskytuje aj základným právam účastníkov v konaní o ich veci pred súdmi (všeobecnými) alebo pred inými orgánmi Slovenskej republiky v prípadoch ustanovených zákonom. Tieto práva vyplývajú z ústavno-procesných princípov konania pred uvedenými orgánmi (čl. 46 až čl. 50 ústavy) a patrí medzi ne aj právo každého na rozhodnutie jeho veci tým sudcom, ktorého určuje zákon.

6.2 V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je možnosť intervencie zo strany ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak ochranu neposkytujú všeobecné súdy (porov. *mutatis mutandis* I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre neprípustnosť (porov. § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde; ďalej porov. aj *mutatis mutandis* I. ÚS 22/03, II. ÚS 349/08, II. ÚS 421/2013, III. ÚS 152/03, IV. ÚS 177/05). Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

6.3 Na účely čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s § 49 a nasl. CSP pod vylúčeným sudcom treba rozumieť nielen sudcu, ktorý bol skutočne vylúčený na základe rozhodnutia príslušného súdu, ktorý rozhodoval o námietke zaujatosti, ale aj sudcu, ktorý vylúčeným mal byť na základe objektívneho posúdenia jeho pomeru k veci alebo k účastníkom konania alebo k ich zástupcom (porov. IV. ÚS 26/04).

6.4 Na tomto mieste ústavný súd odkazuje (a plne sa stotožňuje) na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 M Cdo 17/2009 z 29. októbra 2009, podľa ktorého *„je rozhodovanie vylúčeným sudcom takou vadou*

konania, ku ktorej odvolací i dovolací súd, v rámci preskúmania zákonnosti celého konania na základe podaného riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku, je povinný prihliadať z úradnej moci... a ktorá je dôvodom kasačného rozhodnutia. O takúto vadu ide bez ohľadu na to, či o vylúčení sudcu bolo alebo nebolo rozhodované nadriadeným súdom... a bez ohľadu na to, že takýmto prípadným rozhodnutím sudca z prejednávania a rozhodovania veci vylúčený nebol. Inštitút vylúčenia sudcu je totiž objektívnou procesnou kategóriou a tým aj zásadne nezávislou na rozhodovaní podľa uvedeného ustanovenia. Niet žiadnej vecnej ani procesnej prekážky, aby v odvolacom alebo v dovolacom konaní nemohla byť otázka vylúčenia sudcu otvorená nanovo a prípadne aj inak zodpovedaná, a to bez ohľadu na to, aké skutkové dôvody boli skôr namietané alebo hodnotené.“

6.5 Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 153/96 z 21. augusta 1997 a sp. zn. 6 Cdo 210/2010 z 20. apríla 2011, v ktorých sa *inter alia* uvádza: „*Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania... posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd súdu procesnému, ktorý vo veci rozhodoval, ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti.“*

6.6 Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že podľa platnej právnej úpravy konania pred všeobecnými súdmi a judikatúry všeobecného súdnictva sú ich závažné procesné pochybenia (vrátane porušenia základných práv podľa čl. 46 a nasl. ústavy) dôvodom na podanie odvolania [pozri jasné znenie § 365 ods. 1 písm. c) CSP)], príp. (za splnenia zákonom ustanovených podmienok) aj na podanie dovolania [§ 420 písm. e) CSP (pozri napr. *mutatis mutandis* II. ÚS 595/2013, IV. ÚS 26/04, ale aj *mutatis mutandis* II. ÚS 130/02, IV. ÚS 31/03)].

6.7 Pokiaľ podľa názoru sťažovateľov krajský súd napadnutým uznesením rozhodol zjavne neodôvodnene a vo veci samej má rozhodovať sudkyňa, ktorá mala byť podľa objektívneho posúdenia jej pomeru k veci alebo k účastníkom konania alebo k ich zástupcom z ďalšej účasti na prejednávaní veci a rozhodovaní vylúčená, potom sa ich

sťažnosť podaná ústavnému súdu javí ako predčasná, keďže v ďalšom konaní v merite veci pred všeobecnými súdmi môžu sťažovatelia postupovať už uvedeným spôsobom a domáhať sa ochrany svojich práv podaním odvolania proti rozhodnutiam prvostupňového súdu [§ 365 ods. 1 písm. c) CSP: „Odvolanie možno odôvodniť len tým, že rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd“], prípadne dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu [§ 420 písm. e) CSP: „Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd“]. V tomto prípade teda existuje „iný súd“, a to krajský súd, resp. najvyšší súd, povolaný na poskytnutie ochrany základným právam sťažovateľov.

6.8 Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby účastník konania domáhajúci sa ochrany svojich základných práv sám rozhodol o tom, či sa jej bude domáhať v konaní pred všeobecnými súdmi alebo ústavným súdom (m. m. III. ÚS 355/05, II. ÚS 37/06, II. ÚS 695/2015). Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy zjavne vyplýva, že pred podaním sťažnosti ústavnému súdu musí účastník konania vyčerpať všetky riadne i mimoriadne opravné prostriedky, resp. iné prostriedky nápravy, ktoré sú mu dostupné v konaní pred všeobecnými súdmi.

6.9 Ústavný súd vzhľadom na uvedené sťažnosť sťažovateľov pri jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. októbra 2017